

Trøndelag Fylkeskommune
postmottak@trondelagfylke.no

Deres ref.	Vår ref.	Saksbehandler	Dato
	2025/451	Karoline Hasti Rutle, 94250093	30.06.2025

Nord Fiskarlag sin uttalelse til høring av planprogram og hovedutfordringer for Trøndelag og Bottenhavet vannregion 2028–2033

Nord Fiskarlag viser til høringen av forslag til planprogram og hovedutfordringer for oppdatert vannforvaltningsplan. Planarbeidet skal legge til rette for en helhetlig forvaltning av vannressursene, med mål om at alle vannforekomster skal oppnå god økologisk og kjemisk tilstand, jf. vannforskriften §§ 4–7.

Nord Fiskarlag er et medlemslag i Norges Fiskarlag, som organiserer norske yrkesfiskere, både enefiskere, mannskap og redere fra Trøndelag til og med Finnmark. Våre medlemmer berøres direkte av statlige og regionale planer, strategier og reguleringer, særlig knyttet til kystsonen, sjøarealene og havneinfrastruktur.

Fiskerinæringen høster av det naturlige overskuddet av fornybar biologisk produksjon, og er avhengig av et rent og produktivt kyst- og havmiljø. Et marint miljø med minst mulig miljøgifter, fremmedstoffer og annen negativ påvirkning er avgjørende for å opprettholde bærekraftige bestander og høy kvalitet på fangstene. Tiltak og nyetableringer av nye næringer må derfor ikke gå på bekostning av det marine miljø, økosystemer eller viktige gyte- og oppvekstområder.

Fiskerinæringen har stor betydning for bosetting og samfunnsutvikling i Trøndelag. Regionen er et viktig område for fangst av viltlevende marine ressurser, og benyttes aktivt av flere lokalt forankrede fiskeflåter. Disse bidrar til klimavennlig og sunn matforsyning, både nasjonalt og internasjonalt. Næringen skaper store eksportverdier, og gir betydelig verdiskaping og sysselsetting både lokalt og nasjonalt. For å opprettholde et godt omdømme og høy markedsverdi, er næringen avhengig av trygg sjømat av beste kvalitet.

Nord Fiskarlag sine merknader til høring

Mange fiskerier foregår i kystnære områder, der marine økosystemer er sårbare for påvirkning fra vannkvalitet, avrenning fra land og den økologiske tilstanden i vannforekomstene. Dette har stor betydning både for fiskeriaktiviteten og for bevaring av gyte- og oppvekstområder, som er avgjørende for rekruttering til fiskebestandene. Nord Fiskarlag er derfor positiv til at vannforvaltning, særlig i kystnære sjøområder, får økt oppmerksomhet.

Miljø- og arealforvaltning henger tett sammen. Det er i dag store kunnskapshull og mangler i datagrunnlaget for vannforekomstene. Kartlegging og kunnskapsinnhenting må derfor gis høy prioritet i kommende planperiode. Overvåking og vurdering av tilstanden i en vannforekomst må ikke være avhengig av om det er etablert nyere utslippskilder i området. Det er samtidig viktig at tilgjengelig kunnskap brukes aktivt i arealforvaltningen, for å sikre en helhetlig og bærekraftig forvaltning av sjøområdene.

Akvakultur

«Fiskeri og akvakultur» er slått sammen som én påvirkningsfaktor på miljøtilstanden i vannforekomstene. Samtidig er det kun problemstillinger knyttet til akvakultur som omtales. Nord Fiskarlag ber derfor om at fiskeri fjernes fra denne kategorien.

Når det gjelder miljømål knyttet til akvakultur, vises det i hovedsak kun til utfordringer med lakselus og rømming av oppdrettslaks. Nord Fiskarlag etterlyser en bredere vurdering av andre forurensningskilder fra akvakulturnæringen, herunder nedfallstoffer, utslipp av kjemikalier, næringssalter, legemidler og fôrspill, som kan påvirke både den økologiske og kjemiske tilstanden i vannforekomster. Slike utslipp kan få konsekvenser for gyte- og oppvekstområder, og for kvaliteten og rekrutteringen til kommersielt viktige fiskebestander.

Nitrogen- og fosforutslipp fra akvakultur

Ifølge en rapport fra NIVA bestilt av Miljødirektoratet (2022) er sjøbasert lakseoppdrett den klart største kilden til menneskeskapte utslipp av nitrogen og fosfor i Norge¹. I Trøndelag sto akvakultur for 83 prosent av fosforutslippene og 61 prosent av nitrogenutslippene. Til sammenligning sto utslipp fra avløpsanlegg på land kun for 7 prosent (fosfor) og 8 prosent (nitrogen). Utslipp av fosfor og nitrogen kan føre til lokal overgjødning, redusert oksygeninnhold og påvirkning på fisk og bunndyr.

¹ https://niva.brage.unit.no/niva-xmlui/handle/11250/3126040?utm_source=chatgpt.com

Risiko for miljøpåvirkning som følge av bruk av avlusningsmidler

Norges Fiskarlag har i uttale til havbruksmeldingen påpekt at et ensidig fokus på lakselus vil kunne føre til at andre miljøhensyn blir overskygget, og gjøre det lønnsomt å øke omfanget av kjemisk avlusning.

Der nyere forskning viser at avlusningsmidler kan skade og ta livet av reker, raudåte, hummer og andre krepsdyr mange kilometer unna selve utslippspunktet. Effektstudier av legemidlene som benyttes til avlusning har vist at slike "non-target organismer" kan dø av konsentrasjoner på mindre enn en promille av det som brukes i selve behandlingene. I oppdrett er det heller ikke enkeltindividene som behandles med lusemidler, men hele merdvolumet som fisken lever i. Av den grunn brukes det, og slippes ut, enormt mye mer virkestoff enn i annen medisinsk behandling.

Alternativt kan laksen også behandles via fôr tilsatt lusemiddel. Restfôr som inneholder legemidler synker til bunns og spres i miljøet. Det gjør også fiskens avføring med restkonsentrasjoner av legemiddelet. Det er dokumentert at villfisk spiser overflødig pellets og en rekke organismer i det marine miljø kan bli eksponert for kjemikaliene når de spres i miljøet etter endt badebehandling, eller via pellets og avføring. Det er også vist at slike fôr-baserte virkestoff brytes svært seint ned i miljøet.

I tillegg til oppdrett av laksefisk er det økende interesse for akvakultur av nye arter. Dette er ikke omtalt i arbeidet med ny vannforvaltningsplan. Nord Fiskarlag vil særlig trekke frem torskeoppdrett, hvor det er økende bekymring for genetisk innkryssing og sykdomsoverføring mellom oppdrettstorsk og sårbare bestander av vill kysttorsk.

Torskeoppdrett

Studier fra Meløy i 2024 dokumenterte at hele 27 prosent av torskeeggene i området stammet fra oppdrettstorsk². En betydelig andel av disse ble påvist i kjente gytefelt for kysttorsk. Funnene viser betydelig risiko for genetisk innkryssing, noe som kan få store konsekvenser ettersom oppdrettstorsk har langt lavere genetisk variasjon enn vill torsk. I tillegg peker Havforskningsinstituttet på at klimaendringer forsterker denne risikoen, blant annet gjennom utvidet gyteperiode.

² Jorde, P. E., van der Meeren, T., Quintela, M., Dahle, G., Mateos-Rivera, A., Aase, M., Norberg, B., Sævik, P. N., Bjørn, P. A., & Glover, K. A. (2024). Genetic analyses verify sexually mature escaped farmed Atlantic cod and farmed cod eggs in the natural environment. *Evolutionary Applications*, 17(4). <https://doi.org/10.1111/EVA.13688>

Det har vært flere rømmingshendelser av oppdrettstorsk de siste årene, blant annet i Volda (2022), Meløy (2022–2023), Møre og Romsdal (2024) og Nesna (2024). I mange tilfeller ble hendelsene først oppdaget etter varsling fra fiskere.

Samtidig viser tilsyn gjennomført av Fiskeridirektoratet at 60 prosent av oppdrettstorsk i merd var gytemoden. Dette er langt høyere enn næringens egne tall, og tyder på at rutinene for overvåking og rapportering ikke fungerer tilfredsstillende³

Nord Fiskarlag ber om at vurderingen av akvakultur i vannforvaltningen i større grad vektlegger helhetlig miljømessig bærekraft, der flere nivåer av biologisk mangfold tas med. Særlig bør påvirkningen av akvakultur på kystvann vurderes grundigere.

Interaksjonen mellom oppdrettsfisk og villfisk er også forventet å øke med stigende havtemperaturer. Ved etablering av nye lokaliteter eller økning i biomasse bør det derfor tas hensyn til klimaendringer og de langsiktige konsekvensene disse kan ha for økosystemene og vannmiljøet.

Utslipp fra Industri og avløp

Industri og landbaserte akvakulturanlegg, har ofte punktutslipp til vann. Slike utslipp kan inneholde ulike typer forurensende stoffer og miljøgifter, avhengig av aktiviteten og hva som produseres eller oppdrettes. Utslippene kan også påvirke vannmiljøet negativt gjennom nedslamming og fysiske endringer i bunnforholdene. Nord Fiskarlag er særlig bekymret for den økende etableringstakten av nye landbaserte akvakulturanlegg, ofte i sårbare områder med verdifulle gyte- og oppvekstområder for fisk.

Tilsynskampanje landbasert akvakultur

En nasjonal tilsynskampanje rettet mot landbasert akvakultur, gjennomført av Statsforvalteren og koordinert av Miljødirektoratet i 2024⁴, avdekket omfattende brudd på forurensningsregelverket, hvorav 68 av 77 kontrollerte virksomheter hadde avvik, 75 prosent manglet tilfredsstillende utslippskontroll og 20 prosent brøt kravene til rensing av utslipp.

³ <https://www.fiskeridir.no/nyheter/torskeoppdretterne-ma-fa-mer-kontroll-pa-modning>

⁴ <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2025/mai-2025/landbasert-akvakultur-resultater-fra-landsdekkende-tilsynsaksjon-i-2024/>

Nord Fiskarlag ber om at kartlegging og tilsyn ved etablerte utslippskilder i sjø, som avløpsvann, industriutslipp og utslipp fra landbaserte anlegg, prioriteres i kommende planperiode. Det må stilles krav om bruk av beste tilgjengelige renseteknologi, både ved nye etableringer og for eksisterende anlegg. Målet bør være null utslipp av forurensningspartikler og kjemikalier.

Det må innføres rutinemessig utslippskontroll for å sikre at virksomheter overholder fastsatte krav, og det må iverksettes avbøtende tiltak dersom grenseverdiene overskrides. Dette gjelder også etter avsluttet gruvedrift, ettersom vannmiljøet kan påvirkes negativt i flere år etter at virksomheten er avsluttet.

Ved etablering av nye utslippskilder må det foretas en samlet vurdering av eksisterende utslipp i området. Det er viktig å understreke at god miljøtilstand ikke må føre til mindre strenge utslippskrav. Høye forventninger til rensing og avbøtende tiltak må gjelde for alle vannforekomster.

Mudring og dumping i sjøområder

Tiltak i sjø, som mudring og dumping av masser, kan påvirke både den økologiske og kjemiske tilstanden i vannmiljøet. Dette kan igjen få konsekvenser for viktige bruks- og ressursområder av betydning for fiskeriene. Det må derfor etterstrebes å skjerme marint liv mot støy og partikkelspredning ved gjennomføring av slike tiltak.

Som hovedregel bør deponering i kyst- og sjøområder unngås. Dersom det likevel anses nødvendig, må det sikres at tiltaket ikke berører viktige områder for fiskeriinteresser. Det må også stilles krav om avbøtende tiltak for å hindre spredning av forurensede masser og partikler.

Videre må tiltak planlegges slik at de ikke gjennomføres i særlig sårbare perioder, som under gyting og oppvekst av yngel.

Plastforurensning

Plastforurensning er en økende miljøutfordring for vannmiljøet langs hele norskekysten. Nord Fiskarlag tar marin forsøpling på alvor og arbeider aktivt med problemstillinger knyttet til plastforurensning gjennom vår egen handlingsplan. Fiskerne bidrar i stor grad til opprydding ved å ta opp menneskeskapt avfall, også i kystnære områder. Det er likevel utfordrende for fiskeflåten å kvitte seg med det oppfiskede avfallet.

Det nye skipsavfallsdirektivet, som nå er innført i norsk lov, skal legge til rette for bedre avfallsløsninger i havn og gjøre det enklere for fiskeflåten å levere både eget og oppfisket avfall. Imidlertid, oppleves det fortsatt som veldig varierende hvordan de ulike havnene har tilrettelagt for dette.

Nord Fiskarlag etterlyser derfor bedre tilrettelegging i norske havner, slik at fiskeflåten enkelt og effektivt kan levere avfall og bidra til å redusere plastforsøpling langs kysten.

Turistfiske

Nord Fiskarlag mener det er behov for bedre oversikt og kontroll av turisme, både med tanke på påvirkning på vannmiljøet og uttak av fiskeressurser. Turistfiske foregår i stor grad uten regulering eller rapporteringsplikt, og står i enkelte områder for betydelige uttak av fellesskapets ressurser. Det må legges til rette for bedre regulering og kontroll, slik at turistfisket ikke bidrar til økt miljøbelastning eller svekker grunnlaget for en bærekraftig forvaltning. Det er positivt dersom dette løftes fram som en problemstilling i det videre arbeidet med vannforvaltningen.

Avsluttende merknader

Nord Fiskarlag støtter målene i vannforvaltningsarbeidet og verdsetter innsatsen for å beskytte og forbedre tilstanden i norske vannforekomster. Mange vannforekomster er i dag utsatt for sammensatte belastninger, som utslipp, arealendringer og klimaendringer. Dette gjør det nødvendig at vannforvaltningen i større grad vurderer samlet belastning i kystnære områder og at dette innlemmes i arealforvaltningen.

Nord Fiskarlag ser positivt på økte ressurser til kunnskapsinnhenting og datainnsamling i vannmiljøene. Det må også sikres tilstrekkelige midler til tilsyn og tiltak for å opprettholde eller forbedre vannmiljøets tilstand. Kompensasjon for økte miljøkostnader, for eksempel ved avløpsrensing, må ikke skje ved å tillate annen miljøbelastende virksomhet, som nye akvakulturlokaliteter eller industri.

Vi stiller oss gjerne til disposisjon for dialog og medvirkning i det videre arbeidet med vannforvaltningsplanene.

Avslutningsvis vil vi understreke at de ville fiskebestandene representerer en fornybar ressurs. Så lenge vannmiljøet og bestandene forvaltes bærekraftig, og ressursområdene blir ivaretatt, vil denne ressursen kunne danne grunnlag for sysselsetting, bosetting og verdiskaping i et evighetsperspektiv.

Beste hilsen
Nord Fiskarlag

Hanne Fagertun

Daglig leder

Karoline Hasti Rutle

Rådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskrevet signatur.

Kopi:

Fiskeridirektoratet